

LETO
2JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Mati

Mimo hiše pelje cesta v daljno stran,
mati nanjo hodi gledat dan na dan.

Vidijo ljudje jo, ni jim tega mar,
v miru vsi puste jo, saj jim to ni kvar.

Sin po njej odšel je, kam — tega ne ve;
ve le to edino, da šel je za gore.

Hodi in le hodi, dnevi pa teko.
Mati, kaj li čakaš? Sina več ne bo!

Ali ona hodi na preljubi kraj,
gleda in pa čaka, kakor je do zdaj.

In ga res dočaka; pride sin — gospod,
kak' ji srce skače! — Mim' ga pelje pot.

Nič se ni zmenila, pravijo ljudje,
kdo je videl njeno počeno srce?

Matija Valjavec.

Materam

Maj so posvetili materam. Družba takrat praznuje materinske dneve. Naša delovna skupnost je sicer eno samo veliko železarsko delo, kjer deluje zbor kovinarskega delovnega ljudstva, toda za vsemi temi tisoči delovnih ljudi bivajo tisoči naših mater in tako prehajajo naše misli od železarskih nakoval in delavnic tja v naše domove, k njim, v najtoplejša čustva. Tam, v tistih domovih, kjer so nam dale življenje, kjer so nas negovale, čvale in vzgajale vso dolgo neboljano mladost, nam bdele noči in za našo srečo prosile, tam nas pričakujejo

vsak dan, da nam pripravijo domačnost in od tam nas spremljajo v mislih na vsa naša pota, želeč, da bi bila srečna. Čisto tiho je njihovo delo, tiho, in veliko srca je zraven. Niso naše delavske matere mogočne, da bi nališpale naš dom z zrcali, s polirjem in s preprogami. Ni tam bleska in godbe, kakor po pivnicah in na plesiščih, zato pa nam dajo dom prisrčnosti, dom tihe lepote in ljubezni, dom, kamor bi položile za nas tudi srce.

Srečni so tisti, ki praznujejo materinski dan vsak dan, tisti, ki cenijo ljubezen matere in so jim hvaležni in dobri. Mnogo pa je sinov med nami,

ki spomin na mater sicer v srcu nosimo, pa ob njem ne obstojimo, da bi ga močnejše oživili. Storimo to za materinski dan, ki ga praznujemo v maju. Spremimo jih v cvetoče polje, prinesimo jim šopek rož in bodimo z njimi zopet otroci. Mala pozornost, njim dana nad vsakdanje življenje, bo razveselila srce in zmučeni obrazi naših mater bodo vedri, ker bo veselo srce. Mnogim pa matere počivajo tam na večni njivi. Šopek majskih cvetic naj ovenča njih grobove za spomin in za hvaležnost.

Mati, hvala Ti za tvojo tiho in veliko ljubezen!

Gradba delavskih stanovanjskih hiš

Zaporedno smo v našem listu priobčili načrte in slike za delavske domove. Vse to z namenom, da omogočimo sodelavcem čim večjo izbiro in čim bolj ekonomsko gradnjo lastnih domov.

V eni izmed prihodnjih števil bomo objavili še čas, kdaj bodo posameznim interesentom pri nas na razpolago točni tehniški popisi in proračunske nastave za priobčene načrte.

K tej skupni gradbeni akciji večih interesentov naenkrat pa je treba pripomniti še to, da bi tu ne bila dosežena samo nižja in mnogim dosegljiva cena, ki smo jo označili v načrtih, nego da govori za tako skupno gradbeno akcijo tudi moment lepe in lične stanovanjske kolonije. Primer so samo naše Borovlje, ki so stale delavstvo veliko denarja, zgrajena pa so

brez enotnega in lepega načrta. Če bi se Borovlje gradile skupno in naenkrat, bi bilo prihranjenega mnogo denarja.

Za skupno gradnjo večjega števila stanovanjskih hišic govori pri delavstvu predvsem nižja cena. Pomislimo samo na to, da se pri posameznih zidavah in pri upoštevanju najrazličnejših individualnih želj posameznikov stroški za take hiše znatno povečajo, kar pomeni le izgubo delavskega denarja.

Posebno važno je to še danes, ker je treba računati s povišanjem gradbenih stroškov pri tendenci naraščajočih cen za gradbeni material in povišanja delovnih mezd gradbenemu delavstvu. Ob tako neugodnih razmerah se morejo zvišati stroški do 40 %, zato je velika skupna gradbena akcija tembolj važna in koristna.

Novi železniški vozni red in naše delavstvo

Železniška uprava je šla na roko, kolikor je največ mogla. — Dva delavska vlaka na progi Jesenice—Lescce.

Kogar zanese pot z Jesenic, bodisi proti Hrušici, Žirovnici ali pa proti Gorjam, takole okoli izmene šihov v naših železarnah, bo videl cele trume delavcev na kolesih, peš ali v avtobusih, ki hite z doma na delo ali pa obratno — z dela. Kolesarjev je na stotine, kar dokazujejo tudi stojala pri vhodih v tovarne. Kolesarjenje dan na dan, vedno ista pot pa človeka ubija in mu jemlje moč. Saj imamo nekatere, ki prej kot v štirih letih prevozijo s kolesom razdaljo ekvatorja, t. j. pot v dolžini okoli sveta.

Mnogo pa jih je, ki se poslužujejo železnice, zlasti oni z bohinske in kranjskogorske strani. Ako gremo zjutraj po poli šestih proti jeseniškemu kolodvoru, bomo prvi hip menili, da prihaja po Prešernovi cesti strnjen sprevod, toliko delavstva prihaja z jutranjimi vlaki na Jesenice. Po novem voznem redu, kar bomo takoj videli, jih bo še več.

Tu naj pripomnimo, da je železniška uprava v novem voznem redu precej bolj upoštevala potrebe velikih Jesenic in delavstva, kar bo tudi v njeno korist. Že na anketi preteklo zimo je bilo za delavstvo doseženih nekaj boljših zvez. Še pred 14 dnevi pa je bila pokrenjena nova akcija, ki tudi ne bi ostala brez uspeha, če bi delavstvo samo v večini ne bilo za to stvar brezbržno. Podjetje je pripravljalo zadevne prošnje že vse leto, za uspeh pa je treba točnih podatkov. Zato smo se lansko leto obrnili s posebnimi polami na vse delavstvo, ki reflektira na železniške zveze, toda prijavilo se je le 420 sodelavcev za vse tri smeri. V tem je že dokaz, da se niso prijavili vsi, zato smo morali pri anketi predlagati le to številk, četudi je res, da se jih vozi še enkrat toliko. Če bi imeli točne podatke, bi bil uspeh še večji. Nujno je zato, da se pri takih akcijah resno in disciplinirano nastopa, ker bi s tem le samim sebi

pomagali. Če ni bilo torej več doseženega, je krivda na tistih, ki se niso prijavili.

S 15. majem stopi v veljavo nov vozni red. Ker pa je ta dan nedelja, pričnejo delavski vlaki voziti šele v ponedeljek 16. maja.

Prihodi vlakov:

JESENICE—BOHINJ

1. Jutranji vlak iz Bohinja bo prispel na Jesenice ob 5.32. Ta vlak bo ustrezal za dopoldanski šiht, kakor do sedaj.

2. Vlak, ki prihaja iz Bohinja ob 13.50, bo ustrezal za popoldanski šiht. Le nekaj minut je prepozen in bodo morali delavci zopet teči s kolodvora.

JESENICE—LESCCE

3. Tudi oni, ki gredo na nočni šiht, se bodo lahko posluževali vlaka, ki bo prihajal na Jesenice ob 20.48. Je sicer malo prezgoden, toda bolje kot nič, posebno ob slabem vremenu.

4. Nov vlak pa bo prihajal iz Lesc na Jesenice ob 5.37, izpolnil bo dosedanje veliko vrzel. Delavci se ga bodo lahko posluževali za dopoldanski šiht in bodo oni za opekarno in cevarno lahko izstopali že na Javorniku, ker je od tod skoro enaka pot, kot z jeseniškega kolodvora do tovarne. Tu je železniška uprava veliko ustregla.

5. Prav tako je ugoden vlak, ki prihaja na Jesenice ob 13.45, za popoldanski šiht.

6. Vlak, ki prihaja na Jesenice zvečer ob 20.57, bo nekako služil tudi za nočni šiht, četudi bodo morali delavci čakati do začetka dela še eno uro. Ta prihaja na Jesenice prezgodaj.

JESENICE—RATEČE

7. Prihod vlaka iz gornje savske doline — Rateče je določen za zjutraj 5.29. Ta bo zopet služil za dopoldanski šiht.

8. Prihod vlaka iz Kranjske gore na Jesenice ob 13.40 lepo služi delavcem za opoldanski šiht.

9. Pa tudi večerna zveza za nočni šiht od te smeri nekako še gre, četudi je čakanje predolgo.

Tako vidimo, da so prihodi vlakov na Jesenice iz vseh smeri bolj urejeni kakor je to bilo do sedaj.

Odhodi vlakov:

JESENICE—BOHINJ

1. Zjutraj delavci na bohinski progi nimajo vlaka za povratek z nočnega šihata. Vlak, ki odhaja z Jesenic ob 5.40, je prezgoden in za delavstvo brez pomena.

2. Vlak, ki odhaja z Jesenic proti Boh. Bistrici ob 14.17, je dober za povratek z dopoldanskega šihata. Ta je sedaj ugoden in ne bo treba zapuščati dela predčasno.

3. Zvečer nima ta stran za delavce nobene zveze. Vlak ob 21.10 je prezgoden za eno uro.

JESENICE—LESCCE

4. Jutranji vlak proti Lescam ob 6.25 je zelo ugoden za povratek z nočnega šihata. Ta nova zveza je bila že davno zaželena.

5. Tudi vlak, ki odhaja z Jesenic proti Kranju ob 14.15, pomeni novo zvezo za delavce, ki se bodo lahko vračali z dopoldanskega šihata.

6. Prav tako je dala železnica nov vlak ob 22.30, ki bo lepo služil za povratek s popoldanskega šihata. Tudi ta vlak je dan delavstvu na novo.

JESENICE—RATEČE

7. Odhod jutranjega vlaka proti Kranjski gori pa bo sedaj ob 7.23. Ta bo malo slabši od dosedanjega za povratek z nočnega šihata.

8. Vlak ob 14.12 bo služil za povratek z dopoldanskega šihata. Morda je malo prezgoden za par minut in bo treba teči, toda 12 minut do kolodvora že gre.

9. Zvečer pa tudi ta stran nima zveze za povratek s popoldanskega šihata.

K temu novemu voznemu redu moramo pripomniti, da je šla želez. uprava veliko na roke in da je bila anketa na Jesenicah uspešna v veliki meri. Lahko rečemo, da ima delavstvo, ki stanuje na progi Jesenice—Kranj, pridobljene vse potrebne zveze. Delavstvo na tej progi se je na naš poziv takrat tudi najbolj polno odzvalo, zato večji uspeh. Nepopolne pa so še zveze na druge strani, toda vozni red ni železen okvir in se bo dal spremeniti vsaj pri drugi priliki.

Delavstvo na spodnjo stran Jesenic ima sedaj svoje vlake, dva sta dana skoro samo v uporabo delavstvu. Pa tudi nekatere zveze so za delavstvo ugodne.

Važno je sedaj, kako se bo delavstvo teh zvez posluževalo, kajti le od tega bo odvisno, ali bodo ti vlaki ostali tudi za naprej in od tega bo odvisen tudi nadaljnji uspeh prošenj za delavske vlake.

Kvaliteta — temelj za bodočnost

Ustvarjali jo bodo sposobni sodelavci

V tretji številki letošnjega letnika »Tovarniškega vestnika« smo prinesli splošno poročilo o dotoku številnih prošelj za sprejem na delo, ki prihajajo na Jesenice iz vseh pokrajin naše zemlje. Navedli smo nekaj socialno-gospodarskih slik, ki odsevajo iz teh vlog in kličejo iz nenajboljših razmer po delu, po kruhu in po življenjski eksistenci. Tam smo zapisali, da izgleda naš sprejemni urad kakor kako ministrstvo ob navalu te pošte. To bi naš delovni urad moral tudi biti, če bi morali študirati in zmagovati vse velike potrebe kraja in ljudstva, ki se izražajo v teh prihajajočih prošnjah.

V službi za dobro kraja in za blagostanje delavstva

Danes hočemo navesti nekaj podrobnejših podatkov o uspehih, ki jih je dosegla jeseniška industrija pri oskrbi dela in kruha novemu tisoču delovnih ljudi. Iz številke bo najbolj razvidno dejstvo, kako podjetnost stvarno in dosledno zasleduje svoj cilj: procvit podjetja, blagostanje ljudstva, korist kraju, državi in bodočnosti. Morda se socialno-gospodarskega pomena podjetnosti ob naših vsakdanjih mislih ne zavedamo polno, zavedali bi se šele takrat, ko bi te podjetnosti ne bilo, kakor se je zavedajo in jo cenijo tiste stotine novo sprejetih družinskih očetov in sinov revnih družin, ki so tu našli delo, kruh in življenjski obstanek. Kdor ne ve, kaj se pravi biti brezposeln in imeti družino, ta tudi ne ve, kaj se pravi biti zaposlen.

Že dejstvo, da nudi jeseniška podjetnost možnost dela in življenja tistemu kovinarskemu naraščanju, ki biva v kraju kot potomec tisočletnega kovinarskega rodu, že to dejstvo, da je bila podjetnost ohranjena skozi največje gospodarske krize, izvršuje najvažnejši in največji del dolžnosti in potreb za kraj in za ljudstvo, ki se bi moralo drugače od svojih domov izseljevati. Še več, ta kovinarska podjetnost je postala gospodarski oslon vsej revni okolici, kajti tu dela že nad 800 okoličanov iz radovljiskega sreza. Pa še več, jeseniška železarska podjetnost je postala luč in romarska pot vsega brezposelnega delovnega ljudstva v Sloveniji in iz drugih predelov države in tudi že cilj brezposelnih preko državnih meja. Iz štajerskega, sem iz Slovenskih goric, iz revne Dolenjske, iz Savinjske, Mežiške in Dravske doline, sem gori iz Notranjskega in iz škofjeloškega okraja in vseh drugih pokrajin naše države, od povsod so prišli in so tu našli delo in kruh.

Kovinarska podjetnost na Jesenicah je samo tekom zadnjih 15 mesecev neposredno in posredno zaposlila v kraju nad 2500 novih delavcev. Ni ta uspeh bil posebej zabeležen v naših dnevnih časopisih, ki toliko pišejo, če je pri popravki kakke ceste dobilo 60 delavcev trimesečno zaposlitev, zato pa je ljudstvo o uspehih jeseniške podjetnosti obveščeno po dejstvih.

Tekom zadnjih 15 mesecev je bilo pri KID sprejetih 1628 novih delavcev

Številke evidenčnega urada kažejo, da je bilo leta 1937. sprejetih v obrate KID 1224 novih delavcev. Tekom letošnjih mesecev pa še 404 nadaljnjih. Tako je tekom zadnjih 15 mesecev našlo neposredno pri KID zaposlitve nad 1600 novih delavcev. To je nov stalež, ki bi zadostoval za veliko novo tvornico in če bi bil tak uspeh dosežen preko meje, bi naši časopisi pisali o njem cele strani.

Poleg teh novih zaposlitev neposredno v obrate železarne pa so ob jeseniški podjetnosti delale številne druge tvrdke in obrtniki, ki so zaposlili povprečno na Jesenicah še nadaljnjih 900 novih delavcev, tako, da je jeseniška delavnost dala dela nad 2500 novim potrebnim ljudem. Je to v našem mladem jugoslovanskem gospodarstvu morda do sedaj edinstven primer, kajti tu se ni odprla zlata ali kak druga nova ruda, ki bi vabila sem kapital in ljudi, nego so bile izvršene investicije za obrambo industrije in za železarsko bodočnost na tradicionalnih tleh. Izvršeno je bilo delo, ki bi ga ne mogli prehvaliti, samo, da bi bilo izvršeno kje drugje in ne v naši domovini. To je pač naša skromna poročevalska navada.

Naj navedemo številke o staležu delavstva pri KID v zadnjih letih, četudi se iz staleža ne more razbrati število novo sprejetih, kajti iz staleža ni viden sprejem, ki je šel na račun tistih, ki so umrli, ki so bili upokojeni, ki so šli k vojakom in tistih, ki so morda sami odšli v druge službe. Ako pogledamo stalež delavstva pri KID, vidimo, da je znašal še v sredini leta 1936. nekaj nad 2300 delavcev. Danes šteje 3850 sodelavcev; skupaj z mojstri in z nameščenci pa 4170 kovinarskih sodelavcev.

Ni nevažno, da pri tem navedemo povprečni letni stalež zaposlitve v jeseniških in javorniških obratih od leta 1931. pa do danes:

1931.	2024 sodelavcev
1932.	1831 „
1933.	2012 „
1934.	2084 „
1935.	2160 „
1936.	2369 „
1937.	3562 „
in danes	3850 „

brez mojstrov in nameščencev.

Kritika pa ni izostala

Kakor smo že omenili, je ostal velik uspeh privatne podjetnosti v našem kraju za naše ljudstvo, za naše gospodarstvo in za našo domovino skoro neomejen, četudi so bile izvršene tu investicije, ki so bile vabljenе drugam in brez katerih bi bila industrija s krajem in z ljudstvom vred zapisana propasti, in v dobi, ko so nad bodočnostjo Jesenic obupavali tudi že domačini. Niti toliko ni

bilo tega omenjenega, kolikor so to priznavali popravilom klancev na kakih cestah.

Nikdar bi mi v našem listu tega ne omenjali in nikoli bi tega poglavja ne načeli, če bi za vse to delo ne bilo prišlo neko drugo »priznanje« kritika.

Zaporedoma so na naše vodstvo priče prihajati pritožbe, ki so navajale, da ne sprejemamo »prav«. Prav ne sprejemamo! Zglaševale so se deputacije številnih ljudi, kakor da bi drugega važnega dela ne bilo, in pravile, da ne sprejemamo »prav«. Celo v številne časopise so razni ljudje dajali kritike o naših sprejemih in tam svetovali, kako naj sprejemamo po vseh drugih merilih in pripadnostih, samo nihče ni omenil nikjer, da naj sprejemamo za kovinarsko delo sposobne ljudi, četudi je nova baza, na kateri temelji gorenjska železarska industrija, le kvaliteta izdelka in sposobnost delavcev. Našli smo polno namigov in nasvetov, kako naj izbiramo po skupinah in po »ključih«, da celo nasvete, naj sprejemamo po politični pripadnosti in po simpatijah, celo take nasvete so pošiljali in se zgražali, zakaj že do sedaj po takih vidikih nismo sprejemali in izbirali delavce. Nihče od teh svetovalcev in pritožnikov pa ni nasvetoval, da naj sprejemamo po kvalifikaciji. Vsi ti so gotovo pozabili, da je KID sprejemala sposobne, pridne in vestne delavce za svoje železarske obrate in da ni sprejemala ljudi v kako članstvo, najmanj pa v kako politično organizacijo, ker stojijo po naših obratih do sedaj hvala Bogu še železarne in ni tam nobenih pisarn za svetovno-nazorske skupine ali razne frakcije. Edino eno smo pri naših sprejemih močno zasledovali, in to je, da sprejememo v našo delovno skupnost sposobne in pridne ljudi ter državljanec, ki so na svojo domovino ponosni. Ako smo izločevali od sprejemov tiste, ki proti nam in proti državi rovarijo, smo to delali v lastnem nacionalnem interesu, v korist državi in delovni skupnosti. V naši nacionalni industriji je delo in kruh za tiste, ki spoštujejo in ljubijo našo državo. Ta »greh« naj nam bo odpuščen in če ta greh koga boli, smo na to le ponosni. V ta »greh« se bomo še vdajali!

Kdo so ti novo sprejeti in kake ljudi sprejema KID

Izrecno poudarjamo na tem mestu, da ne odgovarjamo nikomur, da ne vprašujemo nikogar, nego, da govorimo za vse, kajti v teh napadih na naše sprejeme je naš sprejemni urad srečen še edino v tem, da kritizirajo prav vsi in prav vsi svetujejo sprejeme po drugih vidikih, da so prav vsi nezadovoljni. V tem je največji dokaz, da smo pri sprejemih ravnali objektivno in za vse enako. Vse skupine in politične struje nam očitajo, da smo »drugim« več dali. To je edina sreča, da lahko ponosno dvignemo izjavo in dokaze, da nismo mi nič drugega

izbirali, kakor pridne delavce in dobre državljane, da na barvo nismo pri tem nič gledali, ker smo železarska industrija, v kolikor pa kaka skupina zunaj tovarne organizira naše delavstvo, ji tega ne moremo braniti in ji pri tem pridobivanju kot proizvajalci železa in jekla ne moremo pomagati. Močno pa smo in bomo nastopili proti vsakemu, ki bi naše delavstvo skušal pridobivati za kake politične struje proti naši domovini.

Pa tudi to, kar smo pri sprejemih upoštevali, je dokaz, kako je bila prav KID morda izmed vseh podjetij prva in edina, ki je po možnosti upoštevala predloge tistih delavskih organizacij, ki bivajo v našem sestavu in se borijo skupaj z nami za iste in enake cilje, ki se na svojem področju udeležujejo in pomagajo delovni skupnosti. Če nam kdo zameri to, da imajo pri nas delavske organizacije, ki z nami delujejo, tudi možnost besede pri sprejemih, potem nam je tudi ta kritika v čast, ker kaže priznavanje delavskih organizacij.

Mi teh stotin novih ljudi nismo sami ustvarili, nego so k nam prišli sami. Mnogi so prinesli tudi priporočila, da so potrebni, da so revni in naj nam priporočniki ne štejejo v zlo, če smo jim ugodili radi socialnosti za dotičnega. Naj nam ne zamerijo, če smo sprejeli kdaj kakega reveža, četudi ga nismo vprašali, kake barve je, ko nam je rekel, da otroci doma jokajo, da mama prosi itd. Naj nam oprostijo, če smo se ozrli kdaj tudi po takih primerih, ne da bi vprašali, če nosi tak ali tak politični znak. Naj nam dalje oprostijo, če smo sprejeli sina kakega našega sodelavca, ki je pri železarni pustil moči, in ga nismo vprašali, če je poli-

tično to ali to. So primeri tu, kjer je nujnost pred vsem vsaj v domačem kraju. Seveda vseh socialnih ran sama KID ni poklicana, da bi jih rešila.

Če pa smo mimo takih primerov sprejeli kvalificirane ljudi, ki so imeli spričevala, ali katere smo opazovali pri delu dolgo dobo, pa je to naša dolžnost. Kvalifikacija bi morala biti prva in je prva tudi pri vseh zdravih delovnih skupnostih in pri vseh uspešnih industrijah na svetu. Saj tudi druge naše delovne ustanove ne sprejemajo po meščavosti, nego po sposobnosti, in to celo tam, kjer je sposobnost in kvalifikacija veliko manj potrebna, kakor pa v železarski industriji, kateri je kvaliteta delavstva edina osnova za uspeh in bodočnost.

Želeli bi, da bi nam taki sprejemi izključno po vidikih kvalifikacije bili v bodoče stoddostotno omogočeni, ker današnje stanje, ko moramo priznati, da ne stojimo ob vseh strojih in na vseh delih le sposobni ljudje, mora imeti za posledico trgovski neuspeh podjetja in s tem nevarnost za zadovoljiv zaslužek delavstva ter nas more privedi v neugoden položaj, ko se bo moralo naše podjetje vsled nezadovoljivega dela krčiti in ko bo stalež delavstva padal, mesto da bi rasel.

Kako sprejemajo druge industrije

Ne samo industrije, nego kako sprejema vsakdo; ki potrebuje delovno moč, odnosno, kako bi moral vsakdo sprejemati. Posebnost industrijskega dela zahteva izbiro po kvalifikaciji, po sposobnosti in zato imajo vse večje industrije posebne izbirne ustanove, ki prikažejo de-

lavčevo sposobnost in skozi katere pride le sposoben človek in ne pomaga nobena barva ali pripadnost. Samo na frizuro in na znak industrije ne sprejemajo, ker niso nobena olupševalna institucija in nobena politična stranka. Značaj industrijskega dela pa je tudi tak, da zahteva izbiro. Ni še vsak sposoben za delo v železarni, ki je potreben, kajti nesposobni ljudje povzročajo poleg zastanka dela, poleg manjše produkcije tudi obratne nezgode zase in za sodelavce. Omenjene izbirne ustanove niso bolan pojav, nego so že dalje časa predmet študija na visokih šolah in se ta izbirna praksa izvaja pri vseh podjetnostih, kjer pa se še ne, bodo razmere prisilile, da se bo kmalu tudi morala.

Ako se je pri sprejemih na delo kje kdaj začela prakticirati kaka druga obzirnost, še ni rečeno, da se mora tako zdemoralizirati tudi že vsakega ročnega delavca. Če je kdaj kje igrala odločilno vlogo politična pripadnost pred kvalifikacijo in potrebo, potem še ni rečeno, da je bilo to prav in potem je prav nujno, da ne pustimo političnega zdemoraliziranja celo na sprejeme pri delavcih. Kot svetla točka k temu našemu mnenju je izjava visokega upravnega organa v Sloveniji, ki je pred kratkim rekel nekim, ki so želeli »maščevati« se nad političnimi nasprotniki: »zastonj boste čakali, da bom jaz koga radi politike preganjal«. Osramočeni so od njega odšli. Taki oblastniki so garant, da se vrača zopet red v ta del življenja. Pa tudi izven naših meja smo imeli priliko slišati, kako je upravitelj neke dežele izjavil, da nihče nima pravice preganjati prejšnjih nasprotnikov in jim odjedati službe in je par takih prevnetih priliznjencev celo dal zapreti. To so svetle točke, ki jamčijo, da je naše mnenje pravilno, ker pravimo, da naj politična pripadnost nikdar ne odloča pri podeljevanju služb, nego vedno le kvalifikacija. Mi pojmujeemo politično pripadnost in pripadnost k raznim kulturnim svetovnim nazorskim prepričanjem častno in svobodno za vsakega in vsakega spoštujemo. V železarni pa nas njegov svetovni nazor ne briga, ker tam nimamo filozofskih predavanj, nego težko kovinarsko delo. Zunaj pa naj naše sodelavce lovijo, kakor želijo in kakor uspejo, samo črto homo potegnili tam, kjer bodo pričeli loviti tisti, ki niso prijatelji Jugoslavije, in to pa odločno.

Če je tu potrebno in umestno predbacivanje našim vodilnim osebam inozemska usmerjenost in simpatiziranje z inozemskimi političnimi in svetovno-nazorskimi gibanji, potem ob takem delu, kot smo ga mi do sedaj pokazali, rade volje prepuščamo sodbo, v koliko je tako besedičenje in pisarjenje še sploh pametno.

Naša nujnost je, da imamo sposobne ljudi, ker je od tega odvisen naš obstoj in naša bodočnost našega dela, naša dolžnost tu na meji pa je, da imamo v našem delavstvu močan zbor jugoslovanskih državljanov, ki so z dušo in srcem za veliko in močno domovino. Prepričani pa smo, da je med novo sprejetimi tak vsak slovenski fant, in če smo to dosegli, nam kritike ni mar, ker lahko dajemo odgovor vsakomur.

Na Plavškem Rovtu pod Golico

Narcise že cveto . . .

Foto S. Smolej

Navodila za upravljanje električnih dvigalnih naprav (žerjavov)

(Dalje.)

Preizkušnja gonil. Preizkušnja pogonskih naprav se nanaša na vse one dele, ki so bili navedeni v poglavju »o rednem vzdrževanju«. Poleg tega naj se še pazi na tekalna kolesa, pri katerih se puše obrabnih ploščic morejo zaradi nezadostne pazljivosti močno obrabiti. Ne čaka naj se dolgo na izmenjavo.

Pri vrtljivih žerjavih, pri katerih se ročica dviga potom vretena, je pregled vretena in njegove mazalne naprave zelo važen, ker se pri defektih ali pri premočni obrabi lahko zlomijo. Prav tako moramo kontrolirati vsa polžna gonila. Kroglični ležaji polžne osi naj se od časa do časa privijejo, da se ne zmajejo in da ne nastanejo sunki pri zagonu motorja.

Nega električnih naprav.

Za vzdrževanje električnih naprav mora žerjavovodja izvrševati sledeča tekoča dela:

Dvakrat na dan mora priviti Staufferjeve puše, priviti mora zavorno drogovje, vijalne matice, zagozde itd. po potrebi. Dalje mora snažiti mazilne posode, vse svetle kovinske dele, kolektorje, mazati drsalne obroče in kontrolerjeve kontakte, kakor tudi vse ležaje. Preden pa prične žerjavovodja mazati, mora vso napravo izklopiti potom glavnega stikala.

Drsalni kontakti se morajo od časa do časa namazati z mažo, ki je sestavljena iz grafita in loja ali iz grafita in vazelin, da se tako prepreči predčasna obraba.

Dnevno se morajo pregledati ležaji na krožno mazanje in kroglični ležaji in se morajo po potrebi napolniti z mazilom. Zamašene mazilne luknjice se morajo temeljito očistiti in izmiti s petrolejem. Staufferjevo mazilo, ki je izstisnjeno iz ležajev, naj se ne obriše, ker onemogoča prahu dostop do ležajev. Prav tako naj se dobro osnažijo tečaji na pokrovih, da se pokrovi dobro prilegajo in se s tem prepreči dostop prahu v olje.

Posode, ki služijo za shranjevanje mazilnega materiala, naj se shranjujejo tako, da prah in druga nesnaga ne more do njih, ker bi po onesnaženju mazilnega materiala lahko nastale precejšnje motnje.

Končna izklopila za avtomatično izklopitev, katera so napolnjena z oljem, se polnijo z oljem, ki ima visoko vnetišče. Na noben način se ne sme olje mešati s petrolejem ali z bencinom, ker bi tako nastalo pri slabem olju segrevanje in samoužig. Od časa do časa se mora olje izmenjati.

Izgorene varovalke se morajo izmenjati z enako močnimi in se morajo vstaviti tako, da je dosežen pravilen kontakt. V normalnih razmerah zadostujejo predvidene varovalke. Jakost varovalk — število amperov — je razvidna na varovalki sami ali pa je zabeležena na kontaktnem vijaku.

Dnevno se mora žerjavovodja prepričati, če delujejo zavore brezhibno. Da se preprečijo obratni zastoji, mora

vsaj tedensko enkrat odpreti, pregledati in osnažiti kontrolerje. Prav kontrolerji so eden izmed glavnih delov električne opreme, zato se mora na to vzdrževanje polagati največja pažnja. Pritegniti se morajo vijaki, ki so se zrahljali, pregledati je treba, če se kontaktna kladivca še dobro prilegajo. V ta namen se iskrni zaščitnik odvrže in potisne na stran. Pravilna lega kontaktnih prstov se preizkusi na ta način, da sučemo valj. Prstni kontakti, ki se ne prilegajo dobro, se morajo priviti. Po segmentih valja se sinejo dvigati le za 1 mm; pri večjih kontrolerjih kvečjemu za 1,5 mm. Več ni potrebno in tudi ne dopustno, ker bi se kontaktni prsti potem že zaletavali.

Ožgana mesta na kontaktnih prstih se morajo zopet očistiti. Močno obrabljene prsti, kakor tudi kontaktni obroči, ki niso več okrogli, naj se nadomestijo z novimi, in če je potrebno, naj se postruži ves valj. Posamezni kontaktni segmenti se morajo odrgniti s čistimi cunjami ali s snažilnim predivom. Vsi deli naj se temeljito osnažijo od prahu. Pri tem pa se mora preprečiti zakrivljenje kontaktnih prstov. Posebej je treba pri uporabi prediva za čiščenje paziti na to, da ne ostanejo na kontaktnih posamezne nitke. Vse kontaktne ploskve se morajo obrišati z mastno krpo ali s krpo z vazelinom (toda le nalahko, kakor sop). Ležaji valja se mažejo s čistim oljem.

Gozdni požari

Skoro ne mine leto, da bi tudi v gozdovih jeseniške okolice ne nastal vse uničujoči gozdni požar, ki navadno napravi mnogo materialne škode. Tudi letošnje pomlad, ki je bila kakor znano izredno suha, smo imeli v gozdu nad Jesenicami ogenj, katerega udušiti je stalo nemalo truda.

Ni potreba, da bi kdo namenoma zažigal, ali, kakor pravimo, ogenj podtaknil, ne, iz navade vržemo od sebe vžigalico ali konec cigarete, kakor smo to vajeni storiti na mestni ulici ali v gostilniški sobi. Tu je takšno početje brez pomena, ne pa v gozdu. Statistika veli, da večino gozdnih požarov povzroči ena sama proč vržena goreča vžigalica. Suho, sončno vreme izvabi meščana v gozd, saj so se tudi pri nas že davno udomačili tako zvani pikniki, pri katerih se seveda zažge tudi grnada, kuha kava, ali, ako je večja družba, tudi kaj, kar se na raznjo obrača. Nihče ne bo ugovarjal takšnemu razvedrilu v prelepi božji naravi, sredi senčnatga gozda kjer smreka in borovec razširjata svoj značilen in prijeten vonj. Toda, družba v svoji razigranosti pozabi ogenj udušiti, ponoči potegne veter, razprši iskre in gozdni požar je tu, povzročen iz gole malomarnosti. Mlada drevesca do sedmih let so toliko kot uničena, ako jih ogenj samo oplazi, a tudi starejša drevesa do 15 let so v nevarnosti, da se zaradi opaljenja posuše. In tako je lahko v kratkem času uničeno delo in trud dolgih let.

Kakšno mnenje bi izrekli o človeku, ki bi živo žival vrgel v ogenj? Gotovo bi bilo takšno brezsrčno in nečloveško ravnanje vsesplošno obsodbe vredno. Proč vrženi cigaretni ogorek v gozdu pa lahko povzroči, da stotine mladih gozdnih živali konča v strašnem trpljenju. Kolikšna škoda.

Znano je, zlasti tudi nam iz zadnjega časa, kakšna disciplina je v nemškem narodu, tako, da nam je, skoraj bi rekli, nerazumljiva.

Statistika navaja, da v brezkončnem Schwarzwald (Črni gozd) v zapadni Nemčiji tako rekoč nikoli nimajo gozdnega požara, dasi tam v poletnem času mrgoli izletnikov, piknikarjev in drugih. Pa hodiš lahko dneve in dneve po teh obsežnih gozdovih, ne da bi naletel na stražo, čuvaja, ali da bi obstojale kakšne posebne priprave za gašenje gozdnega požara. Iz tega se vidi, da so Nemci discipliniran narod in se vse življenje ravna po navodilih, ki so si jih osvojili že v ljudski šoli. Zakaj bi tudi pri nas ne pomislili, kadar gremo v gozd, da z brezbržnim ravnanjem lahko povzročimo veliko škodo na narodnem imetju.

Razno

Od 1870. do 1936.

Francoski list poziva SOS. List poroča, kako se je v tej dobi povišalo število prebivalstva v Nemčiji, Franciji, Italiji in Angliji. Četudi številke danes ne kažejo prave slike, je zanimiv ta porast. Številke so mišljene seveda brez kolonij.

Milijonov prebivalcev
leta 1870. leta 1936.

Anglija	26	46
Nemčija	39	64
Italija	25	44
Francija	38	41

Kje torej število prebivalstva najbolj narasča in kateri narodi imajo bodočnost. Te številke so vzete čisto stvarno, brez kakih primerov osvajanja dežel.

Dr. Maček predlaga sodelovanje petih držav na gospodarskem polju. »Jugoslovanski kurir« prinaša vest iz lista »Nepsavie« v Budimpešti, kjer je dr. Maček napisal, da bi morale Jugoslavija, Madžarska, Poljska, Romunija in del Češkoslovaške ustanoviti gospodarski blok. Dr. Maček namreč redko govori, zato je vznudila ta izjava precejšnje zanimanje.

Amerika ustvarja rezervo za primer vojne. V Ameriki bodo izdali zakon, ki bo nalagal zbiranje rezerve rud za primer vojne. Rude bi pričeli nakupovati takoj in bi jih hranili v skladiščih. Te rude bi se smele uporabljati le po dovoljenju vojnega ministra. Torej tudi Amerika že misli na vojno, posebno še, če pogleda Evropo in Azijo.

Domača beseda

Nemško - slovensko

Haarmatratze	— žimnica
Haarzirkel	— drobnomerno šestilo
Hackbeil	— sekira
Hackenstiel	— toporišče
Hackmesser	— sekač
Hafner	— lončar
Hafnerei	— lončarstvo
Hahnträser	— rezkač za pipe
Hainbuche	— beli gaber
Häkelarbeit	— kvačkanje
Haken	— kljuka, kavelj
hakenförmig	— kljukast
Hakenschraube	— vijak s kljuko
Hakenspitze	— konica pri kavlju
Hammer	— kladivo
Hammerwerk	— fužine
Handbock	— samotežni oven
Handbohrmaschine	— ročni vrtalni stroj
Handwagen	— samotežni vozček
härten	— kaliti, zakaliti (železo)
Hartgummi	— roženi gumi
Hartguß	— trda litina
Harz	— smola
Haselnußholz	— leskovina
Haspel	— motovilo, vitel
Haspelwell	— vreteno
Haublock	— tnalno
Haue	— rovnica, motika
Haustor	— vežna vrata
Hebekran	— žerjav
Hebel	— vzvod
Heizkraft	— kurilnost
Heizmaterial	— kurivo
Hemmrad	— zavorno kolo

OBVESTILA

Razglas

Uprava bratovske skladnice je imela ponovno priliko ugotoviti, da se članstvo v primeru obolenja ne ravna po določbah bolniškega reda z dne 9. januarja 1932. Zlasti se krši s strani članstva odredba čl. 3., ki predpisuje, da je dopustno klicati zdravnika na dom le v resnično nujnih primerih težkega obolenja ali nezgode, ako se član sam zaradi bolezni ali poškodbe ne more podati k zdravniku. S klicanjem zdravnika ponoči na dom v oddaljene kraje, ako to ni nujno potrebno, se predvsem povzročajo bratovski skladnici prekomerni izdatki za prevoz zdravnika, obenem pa se tudi ogroža zdravniška služba za primer obolenj ali nezgod, ki so res nujnega značaja.

Upoštevat je treba tudi to, da morajo imeti zdravniki potreben počitek, ker bi se sicer od njih ne moglo zahtevati, da bi soričo tako visokega števila članstva vršili svojo odgovorno službo z vso potrebno intenzivnostjo.

Da se v bodoče take kršitve bolniškega reda preprečijo, je skladnična uprava svojim zdravnikom naročila, da vsak primer, ko je zdravnik po nepotrebnem bil klican ponoči na dom, prijavijo upravi, ki bo zahtevala od prizadetega člana povrnitev stroškov prevoza in honorar za zdravnika po določbah pravilnika o zdravniški službi (Službeni list kralj. banske uprave z dne 30. maja 1931., št. 33).

Predsednik:
dr. M. Obersnel s. r.

Razglas

Za mesec maj 1938. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

- 1. maja 1938. g. dr. Čeh Milan
- 8. „ 1938. g. dr. Čeh Milan
- 15. „ 1938. g. dr. Keržan Bartol
- 22. „ 1938. g. dr. Čeh Milan
- 29. „ 1938. g. dr. Keržan Bartol

Razglas

Po sklepu krajevnega upravnega odbora bratovske skladnice z dne 17. marca 1938., ki ga je odobril tudi glavni upravni odbor in Rudarsko glavarstvo v Ljubljani, je bil s 1. majem 1938. nastavljen v Radovljici kot skladnični zdravnik g. dr. Jakob Debevec.

V delokrog g. dr. Debeveca spada zdravljenje onih zavarovanih članov in onih družinskih članov skladničnih zavarovancev, ki prebivajo v Radovljici in okoliških krajih do črte, ki obsega Rodino, Poljše, Begunje, Slatno, Brezje, Kamno gorico, Lipnico, Vošče, Lancovo, Lesce, Hraše in Studenčice. Vsi zavarovani člani in njih svojci, ki stanujejo v navedenem okrožju, naj se v bodoče v primeru obolenja obračajo za zdravniško pomoč na g. dr. Debeveca v Radovljici, ki stanuje in ordinira v vili g. dr. Vovesa.

Gospod dr. Debevec bo sprejemal paciente v običajnih ordinacijskih urah.

Predsednik:
Obersnel s. r.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Poslovanje borskih rudnikov. Izšla je bilanca tega v naši državi najbolj donosnega podjetja. Čisti dobiček znaša v letu 1937. 107 milijonov frankov, medtem ko je znašal leta 1936. le 51 milijonov frankov, vključno temu, da je ostala proizvodnja enaka (39.000 ton). Ti višji dobički so nastali radi velikega porasta cen bakru.

Kolodvor v Skoplju najmodernejši na Balkanu. Pripravljeni so podrobni načrti za gradnjo sledečih železnic na jugu: Priboj—Prije polje, Skopje—Tetovo—Gostivar, Kuršumlja—Pristina, Banja Luka—Doboj, Tuzla—Doboj, Tuzla—Drina, Valjevo—Drina, Slatina—Kla-

dovo in za našo železnico Črnomelj—Vrhovsko. Poleg tega se dograjuje moderni kolodvor v Skoplju, ki bo stal 15.000.000 dinarjev in bo najlepši na Balkanu. Porast teh krajev je razveseljen, če se spomnimo, da so bile nedavno tam še turške buče. Ljudstvo je tam doli mnogo trpelo, zato je sedaj srečno. Toda tudi pri nas ne bo zadostovala samo pesem »Hej Slovani« in pa ona »Iz bratskog zagrljaja«, nego trezno in močno delo za rast in procvit našega dela velike skupne domovine.

V Mehiki bodo izkoriščali železne rudnike Japonci. Mehika zahteva za koncesije 10 milijonov funt-sterlingov. Razgovori z USA in z Anglijo niso rodili uspeha. Sedaj se pogaja Japonska in menda je že gotovo, da bo železo v Mehiki zakupila sama. Japonska bo zgradila moderno pristanišče v Mazatlanu na zapadni obali Mehike.

Vsako leto je 1 milijon Japoncev več. Letno priraste 1 milijon Japoncev. Tokio šteje že 6.200.000 prebivalcev, Osaka 3.300.000 prebivalcev, Nagoja 1.180.000 in Kioto 1.130.000 prebivalcev. Vsega je na Japonskem 43 mest, ki štejejo nad 100.000 prebivalcev. Torej vidite, da Japoncem za ljudi ne gre slaba; zemlje pa manjka, zato je treba malo Kitajske.

NAŠI JUBILANTI

Dovjak Anton

Petega maja je preteklo 35 let od dneva, ko je nastopil službo pri naših železarnah g. Dovjak Anton, sedaj delovodja v električni delavnici. G. Dovjak je bil rojen v Ljubljani in izučen ključavničarske obrti pri poznanem podjetju Zabkar. V Ljubljani je obiskoval tudi obrtne šole, specializiral pa se je za elektrotehniško stroko in nastopil prvo službo pri KID kot ovijalec kotvic in kot ključavničar. Mož-strokovnjak je pri svojem delu napredoval in postal mojster dela. Leta 1927. je bil nameščen kot delovodja. Danes je postal že popoln Jeseničan, kjer živi s svojo rodino. Njegov sin pa študira tehniko. Dolovodji k njegovemu visokemu delovnemu jubileju iskreno čestitamo in mu želimo, da bi jih praznoval v naši delovni skupnosti še več.

Klinar Anton

Ali 35 letnico ali 47 letnico delovanja pri KID praznuje g. Klinar Anton, paznik turbine na lahki progi na Javorniku. Katera obletnica je pravilna. Obe, prva pomeni dobo nepretrganega delovanja pri našem podjetju, druga pa obletnico prvega nastopa dela pri KID. Kot 14 letni fant je prišel na delo prvič leta 1891. na težko progo na Savo. Po treh letih dela je moral k vojakom, kjer je bila službena doba še tri leta. Za tem je šel g. Klinar v svet in deloval v Donawitzu. Ravnatelj g. Trappen ga je povabil kot pridnega in dobrega delavca nazaj. Bil je ves čas svoje službe najbolj vesten sodelavec. Tak je tudi na svojem domu, kjer je vzgojil pridne sinove in hčerke. Eden njegovih sinov je uradnik na železnici, hčerka pa je že več let naša vestna uradniška sodelavka. Gradi si lastni dom, Bog daj, da bi ga užival dolgo zdrav in dobre volje v krogu svoje družine.

Rabič Jurij

Domačin iz Gorij g. Rabič Jurij praznuje 30 letnico svoje službe v kovinarskem poklicu. Rojen je bil leta 1888. Pri železarni je bil najprej zaposlen kot vodja motorja, sedaj pa deluje že 10 let kot ravnalec na lahkih progah na Javorniku. Vestni sodelavec si je zgradil lastni dom. Pri KID deluje tudi že dva njegova sinova. Jubilantu k temu delovnemu jubileju iskreno čestitamo.

Kunstelj Jože

G. Kunstelj Jože je jubilar 40 letnik. Rojen je bil leta 1881. v Koritnem pri Bledu. Z 18 letom starosti je leta 1898. prišel na delo h KID in to najprej v žično valjarno na Savo. Ves čas svojega delovanja v kovinarskem po-

klicu je bil zelo vesten in marljiv. Za svojo družino je postavil lasten dom na Javorniku. Visokemu jubilaru, ki se bo pridružil slavljencem in našim najstarejšim delavcem kličemo ob tem častljivem jubileju naš iskreni srečno!

Korošec Janez

Dne 14. maja praznuje 40 letni delovni jubilej g. Korošec Janez, rojen na Koprivniku v Bohinju. Poprej je bil uslužben pri gozdni upravi barona Borna pri Sv. Katarini nad Tržičem, kjer si je izbral tudi svojo družico. Iz zakona ima tri odrasle otroke, sin je zaposlen v tovarni, starejša hčerka je poročena z našim sodelavcem, mlajša pa je učiteljica. Poseduje lastno hišico na Jesenicah. V mlajših letih se je udeleževal pri gasilstvu in pri prosvetnih društvih. Kot delavec je zelo priden, miren in značajan ter vseskozi poštenjak. Iskrene čestitke!

Kozjek Jakob

30 let je preteklo dne 2. maja, odkar je nastopil kovinarski poklic g. Kozjek Jakob, doma iz Mavčic, srez Kranj. Zaposlen je kot valjavec v hladnodelni valjarni in je pri svojem delu priden in zanesljiv. Ima več otrok, ki so že odrasli in preskrbljeni. Kovinarskemu jubilaru želimo ob tem lepem jubileju, da bi doživel še mnogo srečnih in zadovoljnih let.

Toplicar Valentin

Tudi koroški rojak iz lepe Kotmarce vesi pri Celovcu g. Toplicar Valentin praznuje 30 letni delovni jubilej pri našem podjetju. Zaposlen je kot žičar in izvršuje svoj poklic marljivo in točno po predpisih, je miren in vesten sodelavec. Kotmarca ves na lepem Koroškem nam je dala vrliga kovinarja; naj sprejme naše čestitke!

ZA NAŠE GOSPODINJE

O čuvanju pohištva.

V času, ko se prenavlja in lepša vsa narava, ko vsi pridno preurejajo svoja domovanja, zaželi tudi vsaka delavska družina po nekakšni vidni spremembi na svojem domu. Kar pogledimo gospodinje, kako pridno čistijo in snažijo, da si uredijo svoj dragi dom čim bolj okusno, privlačno in domače. Posebno opazimo to ob priliki pomladanskih praznikov. Opazoval sem gospodinje na dan velikega čiščenja in opazil sem pri tem marsikaj pogrešnega. Velikokrat si je gospodinja s tistim delom uničila najlepše kose svojega pohištva samo zaradi nepoučenosti. Tu hočem opozoriti na take napake in svetovati bolj.

Lepih in dragih poliranih oprem običajno nimajo v posesti delavske družine, vendar pa imamo na Jesenicah v opremi tudi že zelo lepe komade. Naj navedem primer, ki se je pripetil pri čiščenju takega pohištva. Dekle je dobilo nalog, da očisti ploščo na mizi. Nihče pa ji ni svetoval, kako in s čim. Pomagala si je sama enostavno s krpo, namočeno z »Vimom«. Odrgnila je ploščo in s strahom čakala efekta. Ni potrebno omeniti, kaj se je zgodilo. Ker je moral pozneje to snaženje popraviti mizar. Ni pa tu kaka akcija proti sredstvu »Vim«, nego le uporaba se mora izbirati, kakor tudi z opilki pohištva ne moremo snažiti. Priporočam tistim, ki ste v posesti takih pohištvenih komadov, da poliranih plošč ne drgnete z vsakim sredstvom, ki Vam je pri roki nego le z mehko volneno ali flanelasto krpo.

Običajno se na poliranih ploščah čez eno ali dve leti pojavijo nekaki mat-madeži, ki pa za strokovnjaka niso nikaka težka zadeva. Takrat se priporoča, da se da plošča ponovno polirati, nakar bo lahko vsak mizar zajamčil, da bo plošča odslej ohranila blesk.

Drugače pa je z lakiranimi opremami. Težko se danes dobi lak, o katerem bi mogli reči, da bo »držal vse življenje«. Lakiranje, osobito dobro lakiranje zahteva veliko spretnosti. Če je to delo res dobro izvršeno, se ne loči mnogo od polirane opreme. Bil sem pri neki dunajski tvrdki, ki se je bavila s proizvodnjo laka. Tam je bila urejena tudi moderna polirnica, kjer so delali poizkuse in iz-

V boj proti nezgodam!

Po vzrokih, ki povzročajo nezgode, delimo nezgode v tri skupine, in to:

1. Nezgode, povzročene po delovnih prilikah, kakor eksplozije, slab material in slično, na kar ponesrečenec nima vpliva. Te nezgode gredo po večini na breme in odgovornost obrata.

2. Nezgode, povzročene po krivdi sodelavcev.

3. Nezgode, ki so nastale po lastni krivdi. Te po lastni krivdi povzročene nezgode pa lahko zopet delimo v:

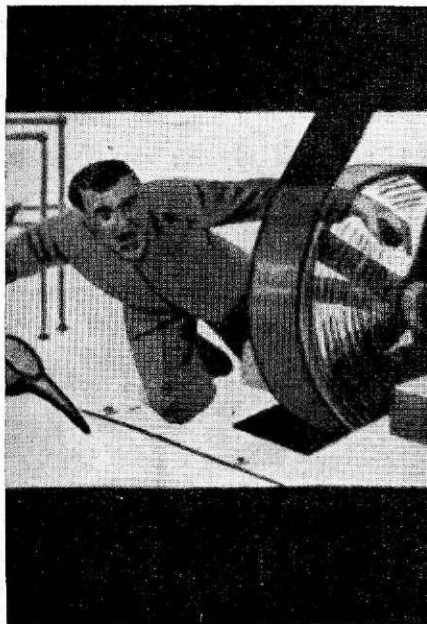
a) nezgode, povzročene iz lahkomišelnosti, in

b) nezgode, ki bi se pri pravilnem ravnanju ponesrečenca ne pripetile.

V kakem razmerju stojijo prav za prav te nezgode? Dolgoletno zbiranje podatkov v veliki železarni na Češkoslovaškem je pokazalo, da se je od 100 ponesrečencev pripetila nezgoda zaradi vzrokov pod točko 1. le v višini 4 %, zaradi

vzrokov pod točko 2. v višini 5 % in zaradi vzrokov pod točko 3. v višini 91 %.

Naša socialna zakonodaja pa obravnava vedno le nezgode, ki izvirajo iz vzrokov pod točko 1. Torej le v malem odstotku nezgod. Varnostne naprave so

Bodi previden pri transmisijah. Stroj zna samo teči, misliti moraš ti.

gotovo potrebne, vendar nezgod samo te naprave ne bodo preprečile, ker so vzroki za večino nezgod izven možnosti varnostnih naprav. Ne bi zadostovalo niti, če bi vsakega delavca v industriji zavili v vato in ga namestili v železni okrov, temveč je važno, da se vsakdo zaveda nevarnosti, ki preti pri vsakem delu. Vedna pazljivost in premišljenost pri delu je najboljši »železni varnostni okrov«.

Skušalo se bo ovreči točko 3. z motiviranjem, da je previsoka. Statistika v železarni pa je dokazala, da je tako. Seveda lahko pri tej točki razlikujemo nezgode, ki izvirajo iz nepazljivosti, lahkomišelnosti, komodnosti in tudi iz gorečnosti. Dalje pa tudi take, ki izvirajo iz nerodnosti, slabe reakcije, slabe konstitucije in tudi manjše inteligence.

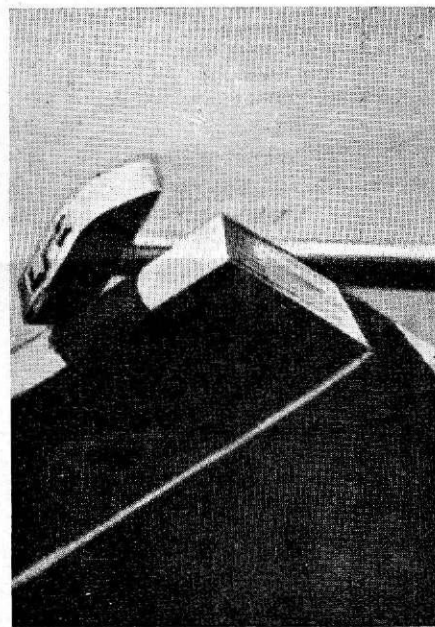
Zato pa je tista železarna uvedla pri sprejemanju delavcev psihotehniško izbiro, kjer si vsak sam izstavi izpričevalo, ali je za določeno delo sposoben ali ne.

Stroj ne misli, zato mora misliti tisti, ki s strojem dela.

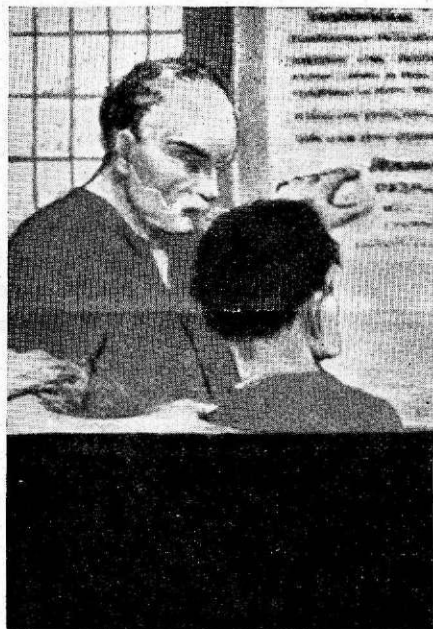
Sodelavec K. J. je hotel pritrditi pušico za olje na stroju. Zato je stroj ustavil. Ni pa se ustavil še zamašnjak na stroju, ko je K. J. že hotel pritrditi pušico. Kolo, ki se je vrtilo zaradi vztrajnosti še nekaj časa, ga je prijelo in povzročilo zmečkanino desne roke. — Sodelavci, bodite vendar previdni!

Ne vozite se na bremenih z žerjavi!

Sodelavec S. R. je stopil na voz za ingote z namenom, da sname pokrov z voza. Stopil je na pokrov, zapel pokrov na verige žerjava ter dal znamenje za dvig. Žerjavovodja je dvignil pokrov ter ga prenesel v stran. Po naključju pa se je odpel en del dvočlenske verige ter je pokrov na eni strani zanihal navzdol. S. R., ki se je držal za oba člena verige, sunka ni pričakoval ter je zaradi tega padel vznok in se poškodoval.

Položil si predmet tako, da bo padel. Ali veš, da bo lahko pri padcu ponesrečil tistega, ki dela pod teboj.

Sodelavec, ki delaš v obratu že dalje časa in poznaš potek dela in tudi nevarna mesta, pouči novince o delu in nevarnostih. Opozori ga, ker boš s tem koristil njemu, sebi in tovarišem.

gotavljali predmete. Ko je bilo postavljeno blago na trg, je lahko vsak stavil na to, da je bilo blago polirano in ne nalikano — celo strokovnjak je težko ločil. Kje smo še mi s temi napravami za inozemstvom, četudi smo že na precejšnji višini. Z navadnimi laki torej ne moremo doseči, da bi bila oprema odlična za daljšo dobo let. Uporabiti moramo zato boljše vrste lakov, četudi so malo dražji in zahtevajo ob lakiranju popolnoma brezprašni prostor, ki ga menda pri nas nikjer ni.

Vrnimo se nazaj k čiščenju lakiranih oprem. Kakor polirana, tako in še mnogo bolj je občutljiva lakirana oprema za toploto. Lak običajno rad poka. Pri vsakem količkaj trdem dotiku nastanejo nekaki mat-madeži. To se da težko mimogrede popraviti. Najbolje je, da se odstranijo cele ploskve starega laka. To pa se napravi najbolje s sledečim postopkom:

Ploskev, katero želimo očistiti, namažemo s tekočino, ki smo jo napravili tako, da smo zmešali 1 del terpentina in dva dela salmiaka. To zmes dobro zmešamo in potem namažemo ploskev, ki jo želimo očistiti. Ko se lak raztopi, izmijemo to z vodo ter do dobrega osušimo. Nato lahko ploskev znova lakiramo.

Drugače pa so lakirane ploskve odporne proti vodi in jo lahko čistimo z vlažno krpo, seveda ne prepogosto.

Vse drugače pa je pri pleskanih opreilih. Barva je nekaj, kar si lahko izbira vsak po volji in okusu. Z njo lahko postopa vsak laik, ki še nikdar ni imel prej čopiča v roki. Kar se tiče čiščenja, barva ni posebno občutljiva. Lahko izmivamo z milom itd. Če imamo lepo pleskano opremo v imitaciji hrasta, oreha itd., je najbolje, da kanemo na krpo par kapljic terpentina, z ovlaženo krpo izdrgnemo ploskev, nato pa s suho krpo izpoliramo, da se vrne prejšnji blesk.

Kako se postopa pri popolni odstranitvi starega napleska in kako moramo pleskati, da dobimo zaželeno imitacijo, bom poročal drugič.

—o—

Kmalu bodo tukaj vroči poletni dnevi, katerih se vsi že veselimo, da bomo zopet delali lepe izlete. Izlet preživimo najlepše takrat, kadar damo duška svojim željam in sanjam, ki smo jih sanjali v prostem zimskem času. Daljši izleti so kot nekakšno razodetje, o katerem

moramo premišljevati prej in pozneje. Prej v sanjah, pozneje v spominu. Človek je srečen, če ima v srcu skrito željo, da si bo letos privoščil kar najlepši izlet. In kmalu bomo srečavali skupine ljudi, ki se zadovoljni in nasmejani obrazov vračajo z lepimi izletov domov.

—o—

Letošnji maj je precej moker, zato je pa tem boljši za rast mladih sadik na naših gredicah. Prav kmalu se bodo naše gospodinje podale vsaka na svoj vrt po zelenjavo, solato, grah in drugo zgodnjo zelenjavo, in ne bo treba po vsako malenkost na trg. Prihranijo si čas in nepotrebne izdatke.

—o—

Možganovi cmoki.

Dobro operi 1/2 kg govejih možganov, nato jih odcedi, nareži na rezine, vsak listič povlaj v moki in ga položi v vročo mast, tako da bo na obeh straneh ocvrt. Ko so vsi lističi ocvrti, jih pretlači dvakrat skozi mesoreznicu. Nato pretlači še dve omehčani žemlji in pol čebule, začini s poprom, soljo, majaronom in

Doklada za osebno usposobljenost v l. 1937.

Tudi ta je dosegla višjo vrednost, kot pa je bilo zajamčeno

V številki 7. »Tovarniškega vestnika« smo prinesli številke o gibanju akordnega faktorja. Statistika je dokazala, kako neupravičen je bil strah, da akordni pribitek ne bo dosegel višje vrednosti, kot pa minimalno zajamčeno vrednost 15 %. Izplačani povprečni faktor pa je dosegel v letu 1937. vrednost 31 %, torej še enkrat toliko, kot pa je zajamčeno v kolektivni pogodbi. Danes prinašamo iz mezdne statistike pregled o dokladi za osebno usposobljenost.

Usposobljenost delavca, ki je plačan po času (torej ne v akordu), se izraža v mezdi s posebno doklado. Ta doklada naj je merilo za znanje, za spretnost, za marljivost in za zavest odgovornosti, ki so pri vseh zemljanih zelo različno razvite lastnosti. Višina te doklade je maksimirana s 15 % skupinske mezde, z a j a m č e n a p a j e v k o l e k t i v n i p o g o d b i z 8 % - n i m p o v p r e č n i m p r i b i t k o m . Številke o izplačilu te doklade dokazujejo, da so bile doklade izplačane vedno nad zajamčeno vrednost, kar je zopet dokaz, da je podjetje tudi v tem primeru držalo dano besedo preko vseh izraženih bojazni.

Doklada za osebno usposobljenost se je priznavala v vrednostih 15 %, 12 %, 10 %, 8 % in 5 %, to je tako, da je znašalo povprečje vedno nad 8 %. Iz tega je razvidno, da je razdeljena na velik odstotek delavstva in da je le malo delavcev, ki bi ne bili deležni priznanja za njihovo usposobljenost, kar je gotovo tudi bolj prav, kot pa bi bilo, če bi se doklada priznala četudi v največji višini samo nekaterim, drugim pa nič. Na ta način, da so bile priznane tudi manjše doklade, ki pa so ostale vedno nad zajamčenim povprečjem, pa je bilo tega denarja deležno skoro vse delavstvo, ki prihaja v poštev za te nagrade.

Povprečna doklada je znašala za prvih 10 mesecev po sklenitvi kolektivne pogodbe 8,03 % — torej zajamčeno vred-

nost in je bilo izplačanih 1.109.417 din. Povprečje v drugem polletju pa je znašalo že 8,3 % — torej nad zajamčeno vrednost.

Za odmero prihajajo v poštev režijski obrati. Tam je dosegala p o v p r e č n a doklada za drugo polletje 1937. sledeče vrednosti:

strugarji valjev na Javorniku	12,08 %
mehanična delavn. na Javorniku	9,39 %
adjustaža fine pločevine na Javorniku	10,31 %
pocinkovalnica in lužilnica na Javorniku	12,58 %
žičarna na Savi	12,64 %

ključavničarji v hladnovaljarni	10,89 %
ključavničarji v cevarni	9,25 %
ključavničarji in kov. skupine v mehanični delavnici	10,56 %
strojna skupina v mehanični del.	10,22 %
ključavničarska in moneterska skupina v kotlarni	11,04 %
instalaterji v kotlarni	11,68 %
varilci v kotlarni	10,27 %
pomožno osebje v kotlarni	8,50 %
tesarji	13,85 %
mizarji	9,43 %
režijska skupina v livarni	9,01 %
ekonomat	8,01 %

Plačani dopusti

V letu 1937. je znašala vrednost dopustov 618.820 din

Plačani dopusti so pojem, ki se v delavskih vprašanjih mnogo obravnava, toda malokje izvaja. Naša delovna skupnost ima tudi tu prednost, da lahko pri vprašanju plačanih dopustov poroča o dejstvu, ki ni ostalo samo na papirju, nego je bilo izvedeno v korist in zadovoljstvo delavstva. Pri plačanih dopustih pa ne mislimo načina, da sodelavec, ki ima pravico do dopusta, tega ne izrabi, nego dela dalje in si pusti tiste dni, kolikor mu pritiče plačanega dopusta, enostavno izplačati. Taka praksa ni bila nikoli pravilna in je v njej zgrešen pomen dopustov. Dopust je dan za oddih in naj ga vsak tudi izkoristi.

Ko je podjetje v členu 9. kolektivne pogodbe priznalo sodelavcem plačane dopuste, je brez dvoma uresničilo veliko željo delavstva, ki se v javnem življenju že dolgo bori za uzakonjenje te pravice. V tem členu je omenjena pravica plačanega dopusta po dobi zaposlitve od 1 do 8 dni. Dalje je tam določba za 3 do 6 dnevni plačan dopust za preko 176-urno nedeljsko delo.

S tem je dobilo zlasti starejše delavstvo nekaj dni za odpočitek v prosti naravi izven sajastih Jesenic. Dopusti se, v kolikor to dovoljuje potrebe obratov, porazdelijo po želji delavstva samega. Dopust se more izrabiti v drugi polovici tekočega ali v prvi polovici prihodnjega leta. Zaradi razdelitve dopustov po želji delavstva in po možnostih v obratih je nujno, da delavstvo pravočasno predloži željo, kdaj kdo želi vzeti dopust.

Podjetje je lansko leto izplačalo za dneve dopustov po dobi zaposlitve 504.626,71 dinarjev, za dopuste vsled nedeljskega dela pa 114.193,88 dinarjev, torej skupno 618.820,59 dinarjev. V tej vsoti pa niso všteti neizrabljeni dopusti. Plačani dopusti po dobi zaposlitve so povsem nova dajatev, ki je bila vključena v kolektivno pogodbo. Zeleti je, da bi se delavstvo res tudi posluževalo teh plačanih dopustov, ker tak je tudi namen dopustov. Tisti primeri, kjer sodelavci plačanega dopusta ne izrabijo in si tiste dni raje plačati pustijo, niso pravilni, in niso nikomur v korist.

papriko in podmeti s tremi jajci in 10 dkg drobtinic. Čez pol ure oblikuj emoke in jih skuhaj v slani vodi.

Limonada

ne postane grenka, če ne pride vanjo kakšna prerezana limonova pečka. Zato moramo limono znerom pazljivo prerezati in pečke odstraniti, preden iztisnemo sok.

Beli venčki.

Vzemi 28 dkg ostre moke, 14 dkg presnega masla, 10 dkg olupljenih in sesekljanih lešnikov, 1 rumenjaki, 6 žlic mleka, soli in 1 dkg kvasa. Naredi enakomerno testo in oblikuj majhne venčke. Potem dobro omasti pekačo, jih polagaj nanjo in jih zlatorumeno opeci. Še vroče pomakaj najprej v sladko vodo, potem pa v sladkor.

Mravlje preženemo.

Mravlje ne prenesejo duha po kafri in petroleju, pa tudi močan lug, pomešan s sladkorjem, jih v kratkem času prežene.

ZA DOBRO VOLJO

Ravnik je v vagonu nabasal fajfco in jo baš hotel prižgati, ko se neka napudrana dama njemu nasproti oglasi: »V moji mladosti si nikdo ni upal na železnici kaditi v prisotnosti dame.«

Ravnik: »Ali so v vaši mladosti že imeli železnico?«

Na sprhod sta šla, nato pa seveda v gostilno. Tu je on pričel močno kašljati, kakor hitro je izpraznil prvi kozarec opola.

»Kaj pa ti je,« vpraša ona. »Nič hudega, požirek mi je zašel v napačni požiralnik.«

»Kajpada, seveda, še tega je treba, da boš že z drugim požiralnikom pričel piti.«

Če je Anglež plešast, si kupi kakšno vodo za rast las.

Če je plešast Škot, prodaja glavnik.

Škot se je odpeljal na počitnice v Dubrovnik.

Zakaj pa v Dubrovnik?

Prav za prav bi bil šel rajši na Kanarske otoke.

Zakaj pa niste šli tja?

Škot se je nasmešnil: Ker sem dobil dvajset dubrovniških razglednic v dar. Na Kanarskih otokih bi si jih bil pa moral kupiti.

Kdo je močnejši?

Oče vzdigne na roke svojega sinčka in reče: »Vidiš, kako sem jaz močan.«

Sin: »O, to ni nič; da ti vidiš, kako moj francoski učitelj vzdigne mamo, a ona je težja od mene!«

Slabi časi.

Ribničan prodaja suho robo.

»No, kako se vam godi?« ga vpraša gospod.

»Kakor kakšnemu bolniku,« odvrne žalostno Ribničan. »Vsake tri ure po eno žlico...«